

Asia: VN/33943/2025

Hallituksen esityksen luonnos laeiksi yliopistolain, ammattikorkeakoululain, opintotukilain 4 §:n ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (tutkinto avoimena korkeakouluopetuksena)

Lausunnonantajan lausunto

Yleinen näkemyksenne esityksestä sekä tiivistelmä lausuntonne pääkohdista

Diakonia-ammattikorkeakoulu kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitykseen: luonnos laeiksi yliopistolain, ammattikorkeakoululain, opintotukilain 4 §:n ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (tutkinto avoimena korkeakouluopetuksena). Pidämme tärkeänä korkeakoulutettujen määrän lisäämistä ja osaamistason vahvistamista yhteiskunnassa. Esitetty lakimuutos herättää kuitenkin merkittäviä huolia yhdenvertaisuuteen, koulutusjärjestelmän rakenteeseen ja korkeakoulutuksen peruseriaatteisiin liittyen. Diakonia-ammattikorkeakoulu yhtyy ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston Arenen lausuntoon.

Esityksen keskeinen haaste liittyy koulutuksellisen yhdenvertaisuuden heikkenemiseen. Malli lisäisi eriarvoisuutta, sillä tutkinnon suorittaminen perustuisi osittain yksilön maksukykyyn eikä yksinomaan osaamiseen. Tämä on ristiriidassa perustuslain yhdenvertaisuusvaatimuksen kanssa ja heikentää maksuttoman koulutuksen periaatetta. On olemassa riski, että esitys avaa suuntaa laajemmalle maksullisuudelle korkeakoulutuksessa.

Lisäksi on riskinä, että ehdotettu malli ei lisäisi merkittävästi korkeakoulutettujen määrää. On tärkeää tarkastella vaihtoehtoisia keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi ja korkeakoulutettujen määrän nostamiseksi, kuten tutkintojen rinnalla toteutettavien pienempien osaamiskokonaisuuksien kansallista kehittämistä tai väylä-/polkuopintojen nykyistä toteuttamista.

Mallin toteuttaminen loisi rinnakkaisen opiskelijajärjestelmän, jossa opiskelijoiden oikeudet ja asema poikkeaisivat toisistaan. Maksullisen avoimen tutkintokoulutuksen kautta opiskelevat jäisivät muun muassa ilman opintotukea sekä opiskeluterveydenhuoltoa. Tämä heikentää opiskelijoiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia opiskella. Tämä korostuu erityisesti tilanteissa, joissa henkilö on työtön tai muuten heikossa taloudellisessa asemassa.

Malli lisäisi myös hallinnollista kuormaa ja voi olla taloudellisesti vaikeasti toteutettava korkeakouluille. Samalla opiskelijaryhmien heterogeenisuus kasvaisi, eikä korkeakouluilla välttämättä

ole riittäviä resursseja tarjota tarvittavaa tukea erilaisista lähtökohdista tuleville opiskelijoille. Tämä voi lisätä opiskeluhaasteita ja vaikuttaa opintojen sujuvuuteen.

Diakonia-ammattikorkeakoulu kannattaa korkeakoulutettujen määrän lisäämistä, mutta katsoo, että esitetty malli ei ole tarkoituksenmukainen keino tavoitteen saavuttamiseksi.

Näkemyksenne esityksen tavoitteista

-

Näkemyksenne avoimena korkeakouluopetuksena järjestettävän tutkintokoulutuksen järjestämistä koskevista ehdotuksista (1. lakiehdotuksen 7 § ja 8 c § sekä 2. lakiehdotuksen 10 § ja 12 c §). Onko ehdotetussa sääntelyssä muutos- tai täsmennystarpeita?

-

Näkemyksenne opiskelupaikkojen varaamiseen (ensikertalaiskiintiö) liittyvästä ehdotuksesta (1. lakiehdotuksen 36 b § sekä 2. lakiehdotuksen 28 b §)

-

Näkemyksenne opintotukilakia koskevasta ehdotuksesta (3. lakiehdotus)

-

Näkemyksenne korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annettua lakia koskevasta ehdotuksesta (4. lakiehdotus)

-

Näkemyksenne esitysluonnoksen vaikutusarvioista vaikutusarviolajeittain. Mitkä ovat omat arvionne esityksen vaikutuksista? Puuttuuko esityksen vaikutusarvioista jotakin? Korkeakouluja pyydetään arvioimaan, miten ja missä laajuudessa esitysluonnoksen mukainen mahdollisuus suorittaa tutkinto avoimessa korkeakouluopetuksessa voitaisiin ottaa käyttöön sekä millä aikataululla. Lisäksi korkeakouluja pyydetään arvioimaan, millaisia vaikutuksia tämän käyttöönoton toteutumisella olisi korkeakoulujen muuhun avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaan.

-

Näkemyksenne esityksen voimaantuloaikataulusta (esitysluonnoksen mukaan ehdotetut lait tulisivat voimaan 1.8.2028)

-

Muut huomiot ja näkökohdat

-

